

Yaprak Özer
İndeks İçerik İletişim Danışmanlık Yönetim Kurulu Başkanı

Don't Stop Turkey

Dünya mobil. Türkiye de bundan etkileniyor. Geleceğini farklı coğrafyalarda arayan vatandaşlarımızın sayısı artıyor. Türkiye’de yaşayan nitelikli iş, siyaset, bilim insanları kadar kalabalık bir grup Türk insanı, yurt dışında yaşıyor. Peki, ne yapmalı? Şüphesiz yakın olmalı, yakın durmalı, yakında tutmalıyız... Uzun yılların ve emeğin sonucu yetişen bu birikimi ve bilgiyi ana vatanlarına aktarmaları için gerekçe yaratmalıyız.

Türkiye’den beyin ve bilgi göçüne dikkat çekmek üzere, biri yurt dışından (finans) diğeri yurt içinden (teknoloji) iki farklı görüşü dikkatinize sunmak istiyorum:

İçeriden bir ses

Türkiye’nin en iyi mühendislik eğitimi veren üniversitelerinden birinden mezun olmuş. Zaman içinde kendi şirketini kurmuş. Ulusal, uluslararası, askeri, ticari pek çok Ar-Ge projesinde, araştırmacı, uzman araştırmacı, ekip lideri, proje yöneticisi, danışman, girişimci gibi pek çok şapka ile yer almış. İşi Ar-Ge olan bir mühendisin görüşleri:

Nitelik erozyonu; Nitelikli olmak bireye ne kadar değer katar? Eğitim sisteminden nitelikli birey çıkması eğitimden istenen ve hatta beklenen bir şey mi? “Soft skill” diye tabir ettiğimiz yetkinliklerin, global olarak yükseldiği bir süreç mi yaşadığımız? Gerçek iş, gerçek emek, gerçek değer ne kadar yerini buluyor? Sanırım çok az, belki de yok.

Hammadde insan zekâsı; Ar-Ge’nin gerçekleşmesi için pek çok şeye ihtiyaç duyulmasına karşın, en temel hammadde insan zekâsı. Neticede bu sermayenin oluşumuna ve birikimine zarar veren her şey AR-GE’ye zarar veriyor. Fiktif Ar-Ge ekonomimiz var; Nitelikli AR-GE’nin sorgusu nerede, patentlerimiz ne durumda, ne kadar atıf almış, AR-GE neticesinde üretilen yayınlarımız ne durumda, gerçekten kaç projemiz üniversitede yürütülen temel araştırmalar kaynaklı? Dünya liginde mücadele edebilecek bir AR-GE altyapısı kurabildik mi?

Mesnetsiz girişimcilik; Girişimcilik başlı başına evlere şenlik bir konu, üniversiteden teknik konularda mezun olacak kişiler uranyum cevheri gibidir, zenginleştirirseniz gerçek değerini bulur ve işe yararlar. Onların haberi bile olmadan, yanlış yönlendirip, zenginleşme fırsatlarını ellerinden alırsanız olan entelektüel sermayeye olur. Mevcut girişimcilik hamlesi, iş kurmak isteyen, iş adamı olmak isteyen gençlere babalarının sağlamadığı sermayeyi sağlamaktan öte değil. Her kurum bir fikir yarışması, her üniversite hatta pek çok kurum bir kuluçka merkezi üretme çabasında, tüm bunlar ne kadar gerçek, ne kadar nitelikli?

Temel bilimler ve üniversitelerimiz; Temel bilimlerin can yakan halini görmek için sadece dünyada ne durumdayız ona bir bakmak yeterli olur. Temel bilimlerin yücelmediği bir ülkede mühendislikte muhteşem neticeler beklemek hayaldir, biz ancak onların bulguları üzerine yenedünyalar inşa edebiliriz. Üniversitelerimiz akademik olarak öğretim ve araştırma kadrosu ayrımı dahi yapamamış bir durumdayken, onlardan da çok şey beklememek gerek.

Gerçek girişimcilik; Girişimciliği abartılı bir şekilde özendirirken gerçek girişimciliğin yatırım almak ve köşe dönmek olmadığını, girişimci olarak yola çıkan kişinin bir küçük iş adamı prototipi olmadığını, elinde bir iş olduğunda iş adamına evrilme sürecine başlayacak bir kişi olduğunu anlatabilirler...

Marifet iltifata tabi; Eskilerin bir sözü var “marifet iltifata tabidir”, entelektüel sermayeyi yüceltecek bir iklimde

beyin göçü durur, tersine beyin göçü olur, dışarıdan nitelikli bireyler gelip burada çalışır. Tüm sorun burada düğümleniyor gerçekten nitelikli işe pirim verebilecek miyiz?

İşte tam da bu noktada bir başka sesle bağlamak istiyorum.

Dışarıdan bir ses

Gençlik döneminde eğitimine devam etmek üzere yurt dışına çıkmış. Eğitimini tamamladıktan sonra Avrupa'da finans sektöründe işe başlamış. Uzakdoğu'ya transfer olmuş. Dünyanın en büyük finans kurumlarından birinde, çok geniş etkinlik ve coğrafyadan sorumlu yönetici olarak çalışıyor. Sürekli seyahat halinde. Her gittiği yerde mutlaka bir Türk ile karşılaşılıyor. Finans dışında sosyoloji, tarih, psikoloji, antropoloji ve siyaset ilgi alanlarında. Kitap kurdu. Sosyal ve iletişimci birey örneği.

Neden, ne zaman gittim; Çok genç yaşta ülkemden ayrıldım. Türkiye'deki hayatım ekonomik açıdan çok rahat ve zengindi. Burada kalsaydım çok rahat eder, üretmek için çalışmak zorunda kalmazdım, A, A+ "rating"den, B, B+'a düştüm. A'ya çıkmak için harcadığım enerjiyi anlatamam. Çok okudum, çok çalıştım, çok tanıştım. Kendimi küresel vatandaş olarak görüyorum. Konfor alanımı terk ettiğim için pişman değil mutluyum. Türkiye'de hangi uluslararası kuruluş, benim gibi 33 yaşında birine şu anda sahip olduğum fırsatları verirdi. Geniş bir bölgeyi yönetiyorum, sözüm dinleniyor, beklentilerim karşılanıyor? Diyebilirsiniz ki, burada iş hacmi küçük, o nedenle şansın düşük. Bu da geleceğimi dışarıda aramam için başlı başına bir neden değil mi?

Uyuyan hücreleri uyandırmak; Yurt dışındaki Türklerin, tersine beyin göçü ile geriye dönmelerini sağlamaktansa, adeta uyuyan hücreleri uyandırırçasına, buldukları yerde aktif olmalarını sağlamak daha makul bir yaklaşım olurdu. Bu arada, yurt dışında yaşayan birçok Türk buna yanaşmak istemeyecektir.

Yabancı çekmek; Bir yabancı Dubai'de mi yaşamak ister yoksa İstanbul'da mı? Sorunun yüzde yüz yanıtı İstanbul... Peki, gerçekleşme ne şekilde; Dubai'nin eko sistemi var. Direct International Finance Center (DIFC) politikasıyla ülkesinde yabancıların varlığını kabul etmiş. Kafasını yabancıya karşı açmış. Her türlü yaşama saygılı.

Neden gelmiyorlar; İstanbul, neden New York ya da Londra değil. İstanbul aynı İstanbul yüz yıllardır, tarihte dünyanın ticaret merkezleriyle anılıyordu... Bugün değil. Şehir aynı şehir ama insanlar farklı. Biz kültür mozaigi olduğumuzu iddia ediyoruz, hayır değiliz. Homojeniz ve dışa kapalıyız. Türkiye'de hayatı zorlaştıran bir tarz var. Ve ayrıca Türkiye'nin en büyük derdi kadın. Türkiye'de kadın olmak, kadın olarak ayaklarının üzerinde durmak ve yaşamak çok zor.

Girişimci cenneti; Sanılanın aksine girişimci için Türkiye cennet. Bir girişimcinin başlangıç noktası için biçilmiş kaftan. Çünkü burada yeni fikir değil her fikir geçer. Londra'ya ya da Silikon Vadisi'ne gitse inovasyona ihtiyacı var, kuramaz. Burada esinlenmenin ötesinde kopya fikirlerle başarı kazanma şansı yüksek. Türkiye'de girişmek kolay. İnovasyon cenneti olmalıydı. Diğer yandan; Türklerin iş yapma şekillerini anlatan şu sözü hatırlamak isterim; "Start like a Turk, finish like a German". Girişiyoruz, göz kamaştırıyoruz. Bitiremiyoruz.

Diaspora*yla sohbet etmek; Yurt dışında yaşayan her Türk bir büyükelçi. "Türkiye bu insanlardan ne isteyebilir?" sorunuzun cevabı çok basit: bilgi isteyebilir. Teknolojide neler oluyor, bilimde ne yapılıyor, eğitim sisteminde neler var... Türkiye, diasporasıyla sohbet edebilir.

**Diaspora; herhangi bir ulusun veya inanç mensuplarının ana yurtları dışında azınlık olarak yaşadıkları yer. Sözcük ekonomik nedenlerden dolayı anavatanını terk eden toplumlara da kapsıyor.*